

Rekenkamer West-Brabant

Aan: leden van de Auditcommissie van de gemeente Roosendaal

Van: Rekenkamer West-Brabant

Betreft: **Onderzoeksonderwerpen vanuit raadsfracties van Roosendaal**

21 januari 2024

Geachte leden van de Auditcommissie,

Namens de Rekenkamer wil ik een terugkoppeling doen over de ingekomen reacties op ons verzoek om suggesties in te dienen voor onderzoek van Uw Rekenkamer.

Bij brief van 21 december 2023 deed ik dat verzoek, plus gaf ik daarbij de procedure aan die wij daarvoor volgen. De uiterlijke reactietermijn was 17 januari.

Ook inwoners hebben de mogelijkheid gehad om te reageren. Eén inwoner heeft dat gedaan.

Wij hebben ons gebogen over de 8 binnengekomen reacties, te weten:

1. In hoeverre zijn de bij aanvang van de coalitieperiode gestelde targets/doelstellingen bruikbaar om jaarlijks verantwoording af te leggen aan de raad? (PVDA).
2. Ondersteuning van inwoners via wijkgericht werken (PVDA).
3. Centrumgemeente daklozen (PVDA).
4. Onderzoek naar gezin en uit huis geplaatste kinderen in Roosendaal vanwege de Toeslagenschandaal (D66).
5. Is het mogelijk een onderzoek in te stellen naar de wenselijkheid van geheime (besloten) raadsvergaderingen? Vitaal Liberaal.
6. Onderzoek tot Toegang WMO en invloed WMO beleid door Raad (GroenLinks en VLP).
7. Dienstverlening – BurgerBelangen.
8. Spoorovergang bij de Vijfhuizenberg- aangedragen door burger

De nadere toelichting hierop en ons commentaar erbij treft u hierna aan.

Om te komen tot een keuze maakt de Rekenkamer gebruik van onderstaande criteria:

Selectiecriteria (zie: art. 4 van het Onderzoeksprotocol Rekenkamer West-Brabant):

De Rekenkamer kiest uiteindelijk onderwerpen die in belangrijke mate voldoen aan o.a. de volgende selectiecriteria:

- a. Het onderwerp moet leiden tot een onderzoek dat bijdraagt aan de missie van de Rekenkamer;
- b. Het onderwerp moet betrekking hebben op de doelmatigheid, doeltreffendheid of (indien daar aanleiding toe is) rechtmatigheid van het beleid;
- c. Het onderwerp heeft een substantieel financieel, maatschappelijk en/of politiek belang;
- d. Het moet door de gemeente te beïnvloeden beleid betreffen;
- e. Er is sprake van een financieel, bestuurlijk of maatschappelijk risico;
- f. Het onderwerp heeft toegevoegde waarde;
- g. Het onderwerp moet voor de Rekenkamer haalbaar zijn, dat wil zeggen dat het past binnen haar financiële en organisatorische mogelijkheden.

Onze conclusie is dat onderwerp 7 het meest recht doet aan de criteria en de grootste toegevoegde waarde heeft voor de inwoners van Roosendaal met een groot maatschappelijk en politiek belang heeft. Het is echter wel de vraag of dat dit onderzoek binnen het budget uitgevoerd kan worden.

Onderwerp 1 is ook zeer geschikt, zou ondersteunend kunnen werken voor uw kaderstellende en controlerende rol en legt minder groot beslag op het beschikbare budget dan het onderwerp dienstverlening. Vooralsnog plaatsen wij dit onderwerp op de groslijst.

Alles afwegende hebben wij een lichte voorkeur om onderzoek naar 7 uit te voeren.

Wij horen uiteraard graag uw reactie daarop, zodat wij het draagvlak voor het te kiezen onderzoeksonderwerp kunnen meewegen bij ons definitieve besluit daarover.

In uw vergadering van 24 januari 2024 horen wij graag uw mening.

Met vriendelijke groet,
namens de Rekenkamer,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Frits van Vugt', with a large, sweeping flourish at the end.

Frits van Vugt (voorzitter)

Ingekomen onderzoeksonderwerpen

1. In hoeverre zijn de bij aanvang van de coalitieperiode gestelde targets/doelstellingen bruikbaar om jaarlijks verantwoording af te leggen aan de raad? (PVDA)

Toelichting door de fractie:

We zitten nu ongeveer halverwege deze coalitieperiode en zoals bij aanvang zijn politieke ambities vertaald in college targets/ doelstellingen. In hoeverre zijn deze doelstellingen bruikbaar om jaarlijks verantwoording af te leggen aan de raad? In hoeverre zijn de doelstellingen meetbaar? Nulmetingen, controleerbaarheid, goede registratie. Het is tenslotte een belangrijk meetinstrument voor de raad.

De fractie verwijst hierbij ook naar het onderzoek dat is uitgevoerd door de Rekenkamer Rotterdam: <https://rekenkamer.rotterdam.nl/onderzoeken/targets-tellen/>

Reactie Rekenkamer:

Het vertalen van de ambities van het collegeprogramma 2022- 2026 (“Zij aan zij in een gemeente met ambitie”) naar doelstellingen in beleidsnota’s en programmabegroting is een goede gewoonte. Dit maakt het mogelijk voor de raad om te sturen, bij te sturen en te evalueren. De vraag in hoeverre de doelstellingen ook daadwerkelijk bruikbaar zijn is een relevante. Immers, alleen concreet vertaalde ambities die voldoende meetbaar, specifiek, resultaatgericht etc zijn, zijn bruikbaar voor de raad als stuur- en verantwoordingsinstrument.

Een snelle vergelijking met het rapport van de Rekenkamer Rotterdam laat zien dat in het collegeprogramma van Rotterdam duidelijkere targets zijn geformuleerd bij de doelstellingen dan in het collegeprogramma van Roosendaal. Ook de programmabegrotingen 2023 en 2024 blinken niet uit in concreetheid: deze bevatten veelal algemeen beschreven ambities en maatregelen, weinig info (laat staan cijfers) over wat er bereikt moet gaan worden, en op welke manier dat moet gebeuren. Wellicht kunnen vanuit de rekenkamer verbeterpunten worden aangedragen. De vraag vanuit de raad past uitstekend binnen de onderzoekscriteria van de rekenkamer.

2. Ondersteuning van inwoners via wijkgericht werken (PVDA)

Toelichting door de fractie:

Wijkgericht werken, zorg, jeugd en werk zijn redelijk nieuwe taken voor de lokale overheid. Hoe kunnen wij vanuit het wijkgericht werken zo optimaal mogelijk inwoners ondersteuning bieden, die zo veel mogelijk aansluit op hun persoonlijke situatie? Wij kijken hierbij ook naar een onderzoek door de Rekenkamer Rotterdam: <https://rekenkamer.rotterdam.nl/onderzoeken/een-taak-voor-de-boeg/>

Reactie Rekenkamer:

Deze onderzoeksvraag heeft in potentie meerdere kanten. Als in letterlijke zin ‘wijkgericht werken’ wordt bedoeld, ligt deze erg dicht aan tegen het onderwerp participatie. Momenteel wordt er door de rekenkamer een onderzoek uitgevoerd naar zowel inwoners- als overheidsparticipatie, met daarin bijzonder aandacht voor wijkraden en jongeren. De toelichtende vraag die de fractie van de PvdA stelt is beleidsmatig gericht en minder geschikt als onderzoeksvraag voor de Rekenkamer. Daarom is onze conclusie dat dit onderwerp zich niet leent als rekenkameronderzoek.

Anderzijds wordt verwezen naar het onderzoek van de Rekenkamer Barendrecht (uitgevoerd door de Rekenkamer Rotterdam): “Een taak voor de boeg; onderzoek naar aanpak knelpunten functioneren wijkteams” (2018). Deze wijkteams zijn de toegang tot de WMO- en jeugdzorg in Barendrecht. De toegang tot een lokale zorg is op zich een prima onderwerp, maar het is ons niet duidelijk of dit thema bedoeld is.

Zie overigens ook: onderzoeksthema nr.6.

3. Centrumgemeente daklozen (PVDA)

Toelichting door de fractie:

Over anderhalf jaar verandert het landelijk beleid als het gaat om de opvang van daklozenopvang. Alle grote gemeenten moeten dan een centrumopvang hebben voor daklozen. Op het moment is in deze regio Bergen op Zoom de centrumgemeente en moeten daklozen in Roosendaal eerst naar Bergen op Zoom om 'aangemeld/verwerkt' te worden. Aangezien het landelijk beleid gaat veranderen, is het te onderzoeken naar welke best practices Roosendaal kan overnemen in aanvang naar de toekomstige realiteit dat Roosendaal ook een centrumgemeente gaat worden?

Reactie Rekenkamer:

Het landelijk beleid gaat inderdaad veranderen. De vraag welke best practices Roosendaal kan overnemen, is een beleidsmatige vraag die zich niet leent als rekenkameronderzoek.

4. Onderzoek naar gezin en uit huis geplaatste kinderen in Roosendaal vanwege de Toeslagenschandaal (D66)

Toelichting door de fractie:

Het gaat dan bv om hoeveel kinderen en gezinnen het gaat, wat voor impact op het gezin en op ontwikkeling kind het heeft gehad, over welke periode & in welke levensfasen. Dit zowel persoonlijk, educatief als psychologisch voor zowel gezin als betreffende kinderen.

Reactie Rekenkamer:

De effecten van de Toeslagenaffaire op gezinnen is gevolg van Rijksbeleid. Leerervaringen voor het Roosendaalse beleid kunnen hier dus niet uit worden afgeleid.

De vraag om hoeveel gezinnen en kinderen het gaat voor specifiek de gemeente Roosendaal, is een vraag die beter door het college van B&W kan worden beantwoord.

5. Is het mogelijk een onderzoek in te stellen naar de wenselijkheid van geheime (besloten) raadsvergaderingen? Vitaal Liberaal

Toelichting door de fractie:

Er zijn de laatste periode nogal wat geheime raadsvergaderingen en raadscommissies geweest in Roosendaal. Waarschijnlijk ook wel terecht geheim. Voor een eenmansfractie, maar wel met een zeer actieve achterban en twee zeer nuttige burgerradsleden, is het moeilijk om iedere keer tijdens de fractie bijeenkomsten te moeten zeggen dat ik er niet over mag praten.

Er zijn naast mijn fractie nog drie eenmansfracties in de gemeente Roosendaal die waarschijnlijk ook hier mee te maken hebben.

Reactie Rekenkamer:

De fractie geeft aan dat er niet gesproken mag worden over bepaalde dossiers. Dit belemmert raadsleden bij hun raadswerk en het in verbinding blijven met de inwoners. Komt de vraag voort over onduidelijkheid over geheimhouding. Deze vraag is vorig jaar ook ingediend als onderwerp. De argumentatie hierop van de Rekenkamer is nog actueel; zie hierna.

De Rekenkamer concludeert dat dit onderwerp relevant kan zijn maar dat het de vraag is in hoeverre de Rekenkamer zich hierop moet richten. Het gaat eigenlijk primair om de toepassing van de wettelijke bepalingen inzake opleggen van geheimhouding zoals opgenomen in de Gemeentewet. Hoewel de exacte problematiek niet geheel duidelijk is, is het relevant om hierover richting raadsleden meer duidelijkheid te verschaffen. Wellicht ligt hier een taak voor de griffie. Wanneer het op termijn (na verschaffen van deze duidelijkheid) gewenst is de kwestie van geheimhouding nader onder de loep te nemen, kan het relevant zijn hiernaar een onderzoek in te stellen.

6. Onderzoek tot Toegang WMO en invloed WMO beleid door Raad (GroenLinks en VLP)

Toelichting door de fractie:

Onderzoek te doen naar:

1. de doeltreffendheid en doelmatigheid van de toegang tot de WMO voor hulpvragende inwoners.
2. de mate waarin de gemeenteraad van Roosendaal invloed heeft op het WMO-beleid

Ad 1. De betrokkenheid van uitvoerende medewerkers/ consultants hoeft geen onderwerp van onderzoek te zijn. Die is, getuige de hulpvragers, over het algemeen prima en staat voor hen nauwelijks ter discussie.

Mogelijke schade voor betrokken hulpvragers lijkt voort te komen uit lange wachttijden nadat voor het eerst contact is opgenomen en de eveneens lange route voor zetten van de vervolgstappen door aanpalende uitvoeringsorganisaties.

Ad 2. Leidt de geringe betrokkenheid van de gemeenteraad wellicht tot (ook financiële) schade voor de WMO als onderdeel van het Sociale Domein?

Reactie Rekenkamer:

Onderzoek naar in hoeverre hulpvragers schade oplopen als gevolg van lange wachttijden vergt dossieronderzoek naar individuele hulpvragers. In hoeverre schade wordt opgelopen door te lange wachtlijsten en hoe zich dat uit op individuele personen is door de Rekenkamer moeilijk te onderzoeken.

Of er een causale relatie is tussen “geringe betrokkenheid door de gemeenteraad” en (financiële) schade door de WMO, is nog moeilijker te onderzoeken. Nog los van de vraag of dat dit een erg relevante oorzaak is.

Wel oppert de Rekenkamer de vraag of de uitvoering van de WMO (en de Jeugdwet) wel voldoende doelmatig en effectief is. dat is echter een veel breder thema dan door de fractie zal zijn bedoeld. Buiten kijf staat dat de uitgaven voor de WMO en de jeugdzorg een zeer groot beslag leggen op de gemeentelijke begroting.

Vooralsnog heeft de Rekenkamer twijfel met dit onderwerp, zolang niet duidelijk is wat de scope van het onderzoek zou moeten zijn.

7. Dienstverlening - BurgerBelangen

Toelichting door de fractie:

Dienstverlening is wat ons betreft de kerntaak van de gemeente, kent een hoog ambitieniveau en brengt als monopolist een grote verantwoordelijkheid met zich mee en daarom staat het hoog op de agenda van BurgerBelangen Roosendaal en dat zou ook voor de gemeente moeten gelden.

De onderzoeken die nu plaatsvinden zijn kwantitatief van aard (doormiddel van rapportcijfers)

We vragen ons af of de dienstverleningsprocessen geëvalueerd worden en daar lessen uit worden getrokken. Iedere keer krijgen we soortgelijke rapportcijfers en horen en zien we niets welke handelingen er zijn verricht. We roepen ieder jaar dat de ondernemers een lage punt geven maar krijgen nooit een bevredigend antwoord waarom dat is en of dat wordt onderzocht.

We zouden graag op 3 punten een onderzoek willen 1) burgers bij aanvraag van bv een vergunning 2) bedrijfsleven/ondernemers 3) culturele veld. Scholen, woningbouwcorporatie

Reactie Rekenkamer:

Dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen is een kerntaak van de gemeente. Veel inwoners hebben via deze weg regelmatig met de gemeente te maken, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een paspoort of rijbewijs, bij het stellen van een vraag aan de gemeente, of voor het aanvragen van een voorziening of vergunning.

De gemeente Roosendaal heeft in het collegeprogramma 2022 – 2026 zich als doelstelling gesteld de dienstverlening te vernieuwen. Dit onder de noemer van “betrouwbare en gastvrije gemeente”. Deze ambitie heeft in 2023 zijn beslag gekregen in een programma:

“we werken dit alles verder uit in een Ambitieprogramma, dat we in 2023 willen vaststellen. Dit programma bestaat uit drie belangrijke lijnen: ‘meer ruimte; vergroten van invloed en betrokkenheid’, ‘dichtbij zijn; mensen worden gehoord’ en ‘juiste dingen goed doen: verbeteren en vernieuwen van onze dienstverlening’. We verwachten dat het Ambitieprogramma ertoe leidt dat er meer mensen gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen”.

Al met al een geschikt onderwerp met maatschappelijk en politiek belang en toegevoegde waarde. Wel zal dit onderwerp nader ingekaderd moeten worden. Bijvoorbeeld op welke klantengroep wordt het toegespitst moeten worden:

- individuele klanten (transactie); denk aan klantonderzoek aan de balie, bij aanvragers vergunningen, etc.;
- bedrijfsleven; denk aan een ondernemerspeiling;
- maatschappelijke stakeholders; bijv. een groepsinterview met sociale instellingen, woningbouwcorporaties, scholen.

8. Onderwerp aangedragen door inwoner

(De gegevens aan de aanbrengrer zijn bekend bij de rekenkamer)

“Spoorovergang bij de Vijfhuizenberg. Twee lange goederentreinen passeren en vervolgens gaan de spoorbomen wederom niet open. Volgens mij een probleem dat de NS behoort op te lossen, maar het is al jaren een probleem op een van de weinige ontsluitingswegen van deze wijk.

Ik weet dat er in de toekomst een tunnelbuis is voorzien verderop op hetzelfde traject, maar dat neemt niet weg dat het probleem op aangegeven plaats daarmee is opgelost.

Zou misschien een oplossing gevonden kunnen worden in de aansturing van de slagbomen? Misschien is deze wel aan een upgrade toe? Ik kan me niet voorstellen dat met de huidige technologie dit inmiddels langdurig probleem niet opgelost kan worden. Waarschijnlijk is het een financieel probleem, waarom dit probleem niet aangepakt wordt. Vandaar mijn vraag aan u of hier misschien iets aan doorgerekend kan worden. U zou de Tolbergbewoners een grote irritatie ontnemen, als deze storingen tot het verleden gingen behoren. De veiligheid zou ook omhoog gaan gezien mensen eraan gewend zijn en op eigen gelegenheid door de gesloten spoorbomen gaan rijden.”

Reactie Rekenkamer:

De vraag of de slagbomen bij een spoorwegovergang aan een upgrade toe zijn, is geen vraag die door de Rekenkamer kan worden beantwoord. Wij begrijpen dat dit probleem zeer hinderlijk is en tot onveilige situaties leidt wanneer mensen door de gesloten spoorbomen gaan rijden. Echter, dit is een vraag om ofwel direct aan de NS te stellen, danwel via het college bij de NS aan te kaarten.